

Национален институт на правосъдието

"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието"

Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Право на свобода и сигурност

Чл. 5 от ЕКПЧ

**Лада Паунова, съдия във Върховен
касационен съд
гр. Велико Търново, 2014 г.**

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

Европейска конвенция за защита правата на човека

- ЕКПЧ - най-значимият акт на Съвета на Европа
- Териториален обхват
- Пряко приложение на ЕКПЧ
- Субсидиарен характер на механизма
- Принципи при тълкуването и прилагането

Европейски съд по правата на човека

- Компетентност
- Действие на решенията

ЧЛЕН 5 ЕКПЧ

Право на свобода и сигурност

Конституция на РБ

Чл. 30. (1) Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност.

Тълкуване на понятията по чл. 5

Лишаване от свобода – понятие

Законен арест - понятие

Ограничения на личната свобода
допустими са в случаите, изброени
в член 5 параграф 1 и при
наличието на изискваните в
параграф 2 процесуални гаранции
и средства за защита срещу
произволни посегателства и
злоупотреба.

- Законност на ограниченията на личната свобода – гаранция срещу произвол
- Процедурна гаранция по чл. 5 §2 – стандарти:
- Съдържание на информацията
- Понятието “незабавно”

Процедурна гаранция по чл. 5 § 4

- Съдебен контрол
- Равнопоставеност на страните
- Обхват на съдебния контрол – Стоичков срещу България, И. И. срещу България, Малечков срещу България, Данов срещу България, Бочев срещу България и др.

Допустими ограничения на правото на лична свобода

- Чл. 5 § 1. б. а - законно лишаване от свобода по силата на присъда, постановена от компетентен съд - всеки има право на свобода и сигурност, освен когато срещу него е постановена присъда, по силата на която е лишен от свобода.

- ЗИНЗС - норми, установяващи ограничения на правото на свобода на затворниците, извън нормалното за съответните заведения
- Ограничения на правото на лична свобода по УБДХ
- Дело Барборски срещу България

Допустими ограничения на правото на лична свобода

- Чл.5 §1. б. в – законен арест или лишаване от свобода на лице за неизпълнение на законно съдебно решение или с цел осигуряване на изпълнението на задължение, предписано от закона.
- дело Лолова-Караджова срещу България, 2012 г.
- Регламентът на чл. 63 ЗМВР

- Чл. 5 § 1 б. d - лишаване от свобода на непълнолетно лице въз основа на законосъобразно решение, за да се осигури надзор с възпитателна цел или законосъобразно лишаване от свобода на такова лице, с цел да се осигури неговото явяване пред предвидената в закона институция.

- дело А. и други срещу България, реш.29.11.2011 г.
- Възпитателни мерки по Закона за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

- Чл. 5, § 1 б. е - законно лишаване от свобода на лице с цел да се предотврати разпространението на инфекциозни болести, както и на душевноболни лица, алкохолици, наркомани или скитници.
- делата Върбанов и Кепенеров срещу България, Станев срещу България

- принудителните медицински мерки по чл. 89 НК
- задължително настаняване и лечение по чл. 155 – чл. 165 от Закона за здравето
- мярка за процесуална принуда „Настаняване за изследване в психиатрично заведение”

- Чл. 5, § 1 б. f – законен арест или лишаване от свобода на лице с цел да се предотврати незаконното му влизане в страната или на лице, против което се предприемат действия за неговото депортиране или екстрадиция.

- делата Ал-Нашиф срещу България,
Башир срещу България, Джалти срещу
България, Ами и др. срещу България,

- Чл. 5 § 1 б. с - законен арест или лишаване от свобода на лице с цел да се осигури явяването му пред предвидената в закона институция при обосновано подозрение за извършване на престъпление или когато обосновано е призната необходимостта да се предотврати извършване на престъпление или укриване след извършване на престъпление

- наличие на обосновано подозрение - *conditio si ne qua non*, без което арестът е незаконен
- Дело Луканов срещу България, Канжов срещу България, И. И. срещу България, Митев срещу България

- Опасност обвиняемият да се укрие;
- Опасност от извършване на престъпление;
- Риск за осъществяването на правосъдието;
- Опасността за обществения ред;

- Дела срещу България - констатирани съществени проблеми в случаите на определяне на най-тежката мярка за неотклонение „задържане под стража“: Илийков, Николова П, Белчев, Хамънов, Янков, Е. М. К., Танко Тодоров, Георгиева.

Специфични процесуални гаранции за задържаните под стража в наказателното производство.

- право на арестуваното лице да бъде своевременно изправено пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции.
- “съдия, или длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции” – критерии

Разумен срок на задържането

- Дела срещу България: Илийков, Михов, Янков, Трайчо Асенов, Митев, Е. М. К., Белчев, Йовчев, И. И., Колев, Атанасов, Бочев, Канжов, Ал Акиди, Христов, Данов
- освобождаване на задържаното под стража лице срещу определени гаранции, че то ще се яви на съдебния процес

Мерки за неотклонение съобразно българския НПК

- Предпоставки за вземане на “домашен арест” и “задържане под стража” – обосновано подозрение, опасност от укриване или извършване на престъпление;
- Производството по чл. 64 НПК

Производство по контрол на мярката за неотклонение в досъдебното производство

Процедура

Въпроси, подлежащи на обсъждане

Мерки за неотклонение в съдебната фаза

- Видове произнасяния
- Обстоятелства, отчитани при произнасяне по мярката за неотклонение

Правото на компенсация за незаконен арест или задържане

- чл. 5, § 5 - всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, се ползва с осигурено от правните процедури право на обезщетение.
- Дела срещу България – Хамънов и Белчев, Данев, Стоичков.

**БЛАГОДАРЯ ВИ
ЗА ВНИМАНИЕТО!**